

VANA AJA SEITSE MAAILMAIMET

HINDAMISJUHEND

AJALOO-OLÜMPIAAD
TALLINNA KOOLIVOOR
VI klass
22. jaanuar 2020

NB! Esitatud on eeldatavad vastused. Hinnatakse täispunktidega!!!
Avatud vastusega küsimuste puhul lähtuda õpilase loogikast.

1. ARV SEITSE. Miks pidasid egiptlased, babüloomlased, kreeklased ja juudid seitset oluliseks arvuks? Kirjuta üks põhjus. 1p/_____

Võimalikud vastusevariandid:

Egiptuse ning Babüloonia filosoofias ja astronoomias asus seitse olulisel kohal kui elutähtsate arvude kolme ja nelja summa. Kolm tähistas elu aluseks olevat kolme inimest – isa, ema, last. Neli aga ilmakaari ja tuulesuundi, millest sõltus elustava vihma saabumine ja põldude viljakus.

Kreeka filosoof Pythagoras omistas seitsmele kui kolme ja nelja summale samuti erilise tähenduse, sest antiikaja matemaatikud pidasid kolm- ja nelinurka täiuslikeks kujundideks.

Vana Testamendi Esimeses Moosese raamatus öeldakse, et jumal lõi maailma kuue päevaga ja seitsmendal päeval, sabbatil, Issand puhkas. Moosesele antud kümne käsu järgi, tuli seda päeva pühaks pidada ning seitsmest sai püha arv nii juutidele, kui hiljem Vana Testamendi üle võtnud kristlastele.¹

2. MAAILMAIMEDE RAJAMISE PÕHJUSED. Kirjuta lahtrisse maailmaime rajamise põhjus. 7p/_____

Maaime	Rajamise põhjus
Püramiidid	Rajati vaaro mumifitseeritud keha kaitseks. ²
Semiramise rippaiad	Rajati, et korvata oma sagedast eemalolekut ja luua kõledal Eufraati madalikul Nebukadnensari naisele väike mälestus tema Pärsia kodumaa metsaga kaetud mägedest. ³
Zeusi tempel	Kreeka mandriosa suurim ja tähtsaim pühamu peajumal Zeusi kummardamiseks. ⁴
Artemise tempel	Pühamu jumalanna Artemise auks. ⁵
Halikarnassose mausoleum	Hauamonument kuningas Mausolosele. ⁶
Rhodose koloss	Rhodoslase otsus püstitada saare kaitsjale, päikesejumal Heliosele suure kuju/ kolossi. ⁷
Aleksandria tuletorn	Majakas laevadele. ⁸

¹ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 4

² Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 8

³ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 19

⁴ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 25

⁵ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 31

⁶ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 47

⁷ Neihardt A, Šišova I, Vanaaja seitse maailmaimet, Valgus 1969, lk 83

⁸ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 47

3. MAAILMAIMEDE SAATUS. Tähisti ristiga maailmaimed, mis hävisid maavärisemise tagajärjel. (Iga õige vastus annab 1 punkti) 4p/_____

Cheopsi püramiid	
Zeusi kuju ⁹	X
Rhodose koloss ¹⁰	X
Artemise tempel	
Halikarnassose mausoleum ¹¹	X
Pharose tuletorn ¹²	X
Semiramise rippaiad	

4. KAART. Täida tabel. Kirjuta maailmaime asukohale vastav number kaardilt tabelisse ja riik (TÜRGI, IRAAK, KREEKA, EGIPTUS), mis seal tänapäeval asub. (10–14 õiget: 5p; 8–9 õiget: 4p; 6–7 õiget: 3p; 4–5 õiget: 2p; 2–3 õiget: 1p) 5p/_____

	Number kaardil	Riik tänapäeval
Olümpia	1	Kreeka
Giza	7	Egiptus
Babülon	5	Iraak
Halikarnassos	3	Türgi
Aleksandria	6	Egiptus
Efesos	2	Türgi
Rhodos	4	Kreeka

5. MÕISTED. Kirjuta seletuse järele õige mõiste. (4–5 õiget: 2p; 2–3 õiget: 1p) 2p/_____

Maailma esimene teadusasutus – **MUSEION**¹³

Hiiglasuur ehitis, jumala või valitseja raidkuju – **KOLOSS**¹⁴

Vanaegiptuse skulptuuris inimese peaga lõvi kuju – **SFINKS**¹⁵

Templi tähtsaim koht, hiiglasliku Zeusi kujuga kultusruum – **CELLA**¹⁶

Kivist valmistatud kaunilt kujundatud surnukirst – **SARKOFAAG**¹⁷

6. ISIKUD. Ühenda õiged paarid. Kirjuta tegevusala tähistav täht isikut tähistava numbriga alla. (7–8 õiget: 4p; 5–6 õiget: 3p; 3–4 õiget: 2p; 1–2 õiget: 1p) 4p/_____

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
	A ¹⁸	F ¹⁹	H ²⁰	G ²¹	E ²²	B ²³	C ²⁴	D ²⁵

⁹ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 28

¹⁰ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 44

¹¹ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 39

¹² Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 47

¹³ Kinggi J, 7 maailmaimet, Olion 1996, lk 134

¹⁴ Neihardt A, Šišova I, Vanaaja seitse maailmaimet, Valgus 1969, lk 81

¹⁵ Kinggi J, 7 maailmaimet, Olion 1996, lk 32

¹⁶ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 26

¹⁷ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 13

¹⁸ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 26

¹⁹ Kinggi J, 7 maailmaimet, Olion 1996, lk 6

²⁰ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 42

²¹ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 17

²² Neihardt A, Šišova I, Vanaaja seitse maailmaimet, Valgus 1969, lk 44

²³ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 31

²⁴ Kinggi J, 7 maailmaimet, Olion 1996, lk 64

²⁵ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 14

7. MAAILMAIMEDE EHITAMISEGA SEOTUD OSKUSED. Millised oskused pidid olema vanaaja arhitektil? Kirjuta lahtrisse väite järele õige (Õ) või väär (V).²⁶
 (7–8 õiget: 3p; 5–6 õiget: 2p; 3–4 õiget: 1p) 3p/_____

Oskus	Tõene (T) või Väär (V)
Olema hea sportlane	V
Peab olema haritud inimene	T
Olema põhjalikult tuttav zooloogiaga	V
Põhjalikult tundma ajalugu	T
Valdama palju keeli	V
Tähelepanelikult kuulama filosoofe	T
Olema tuttav muusikaga	T
Omama algteadmisi meditsiinist	T

8. MAAILMAIMEDEGA SEOTUD FAKTID. Otsusta, kas lause on tõene või väär? Tähistä õige vastus tähelga (Tõene = T / Väär = V). Paranda väär lause.
 (9–10 õiget: 5p; 7–8 õiget: 4p; 5–6 õiget: 3p; 3–4 õiget: 2p; 1–2 õiget: 1p) 5p/_____

Väide	T/V	Parandus
Zeusi kuju looja oli Ateena skulptor Pheidias, keda peetakse antiikaja suurimaks kunstnikuks.	T ²⁷	
Peaaegu kõik talupojad soovisid püramiidi ehitusel töötada, tegemist polnud sunnitöö, vaid vabatahtliku tegevusega.	T ²⁸	
Väidetavalt lasi Nebukadnetsar rajada aiad, et korvata oma sagedast eemalolekut ja luua kõledal Eufraati madalikul naisele väike mälestus tema India kodumaa metsaga kaetud mägedest.	V	India asemel peab olema PÄRSIA ²⁹
Tänapäeva majakad on Pharose tuletorniga võrreldes tunduvalt kõrgemad.	V	Kõrgemad asemel peab olema MADALAMAD ³⁰
Efesoslased seletasid Aleksander Suurele, et temasugune edukas väejuht on kahtlemata maailma valitseja ja see on ebaviisakas, kui ta ehitab jumalannale templit.	V	Maailma valitseja asemel peab olema JUMAL ³¹
Mausolose hauamonumendi konkursi võitsid ehitusmeistrid Satyros ja Pytheos.	T ³²	
Heliose kuju autor elas elu lõpuni tohutus rikkuses.	V	Rikkuses asemel peab olema VAESUSES / TEGI ENESETAPU ³³
Aleksandriasse ehitati esimene tuletorn meresõidu ajaloo ja esimene õiges tähenduses tuletorn üldse.	T ³⁴	
Olümpia oli Hera kummardamise tähtsaim pühamu.	V	Hera asemel peab olema ZEUS ³⁵
Pidu, kus noored alasti mehed võistlesid erinevatel spordialadel võidu nimel, kestis 10 päeva.	V	10 päeva asemel peab olema 5 PÄEVA ³⁶

²⁶ Neihardt A, Šišova I, Vanaaja seitse maailmaimet, Valgus 1969, lk 44

²⁷ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 26

²⁸ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 9

²⁹ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 19

³⁰ Kinggi J, 7 maailmaimet, Olion 1996, lk 138

³¹ Neihardt A, Šišova I, Vanaaja seitse maailmaimet, Valgus 1969, lk 48

³² Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 37

³³ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 43

³⁴ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 47

³⁵ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 25

³⁶ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 24

9. MAAILMAIMEDE KIRJELDUSED. Kirjuta, mis maailmaime on kirjeldatud?

7p/_____

Kirjeldus	Maailmaime
Hoolikalt väljatahutud ja lihvitud kivimürakad on kohale sobitatud niivõrd meisterlikult, et näiteks noatera kividevahelisse prakku ei mahu. ³⁷	PÜRAMIIDID
Hoone loojad Pytheos ja Satyros kasutasid hoone kaunistamiseks kõiki kolme kreeka arhitektuuristiili ³⁸	HALIKARNASOE MAUSOLEUM
Pole olemas täpseid kirjeldusi tema väljanägemise kohta, ei teata paika, kus ta seisis ja mis kõige tähtsam – on täiesti selgusetu, kuidas ta tehti. ³⁹	RHODOSE KOLOSS
Raidkuju võttis enda alla peaaegu kolmandiku templi sisemusest. ⁴⁰	ZEUSI KUJU
Iga korrust kandsid tugevad tellistest kaared, mis toetusid vägevatele kõrgetele sammastele. ⁴¹	RIPPUVAD AIAD
Soovides oma nime ajalukku, otsustas Herostratos hävitada selle Väike-Aasia linnade pühakoja. ⁴²	ARTEMISE TEMPEL
„Seitse korda kümme küünart kõrgeks mind tegi Chares Lindosest”-tundmatu luuletaja. ⁴³	RHODOSE KOLOSS

10. PILDID. Vasta küsimustele piltide alusel.

6p/_____

Millist hoonet pildil kujutatakse?	Halikarnassose mausoleum	Artemise tempel
Kus asus?	Halikarnassoses (tänapäeval Bodrum Türgis)	Efesoses (Tänapäeva Türki territooriumil)
Kellele pühendatud?	Kaaria valitsejanna Artemisia II surnud abikaasa <u>Mausolose</u> mälestuseks	Jumalanna Artemisele pühendatud tempel

³⁷ Neihardt A, Šišova I, Vanaaja seitse maailmaimet, Valgus 1969, lk 15

³⁸ Neihardt A, Šišova I, Vanaaja seitse maailmaimet, Valgus 1969, lk 71

³⁹ Neihardt A, Šišova I, Vanaaja seitse maailmaimet, Valgus 1969, lk 88

⁴⁰ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 60

⁴¹ Neihardt A, Šišova I, Vanaaja seitse maailmaimet, Valgus 1969, lk 34

⁴² Neihardt A, Šišova I, Vanaaja seitse maailmaimet, Valgus 1969, lk 47

⁴³ Neihardt A, Šišova I, Vanaaja seitse maailmaimet, Valgus 1969, lk 86

11. TEKST. Täida lüngad ette antud õigete sõnade ja numbritega.
(9–10 õiget: 5p; 7–8 õiget: 4p; 5–6 õiget: 3p; 3–4 õiget: 2p; 1–2 õiget: 1p) 5p / _____

*kanoop / sisikond / Ka / 53 / mošee / sarkofaag / hauakamber /
aju / vaarao / muumia / 70 / linane / palsameerima / teistpoolsus*

Pärast VAARAO surma PALSAMEERITI hoolikalt tema surnukeha, sest ainult tervelt säilinud keha andis võimaluse TEISTPOOLUSES edasi elada. Vaevalise protseduuri käigus eemaldati AJU ja SISIKOND, seejärel konserveeriti surnukeha leelise lahuses, mähiti LINASE riide ribadesse. 70 päeva hiljem maeti MUUMIA püramiidi HAUAKAMBRISSE ja selle kõrvale pandi õhukindlalt suletud nõudesse ehk KANOOPIDESSE asetatud sisikond.⁴⁴

12. SEMIRAMISE AIA EHITUSMATERJALID. Järjesta materjalid alumisest kihist alates.⁴⁵
(5 õiget: 3p; 3–4 õiget: 2p; 2 õiget: 1p) 3p / _____

Üksteise peal asetsenud erinevate materjalide nupukas rakendamine ja hargnev veevarustussüsteem kaitsesid Semiramise aias taimi kuivamise eest.	
1	Kiviplaadid
5	Muld
3	Tellised
4	Plii
2	Asfalt + kõrkjad

13. KÜSIMUSED MAAILMAIMEDE KOHTA. Kirjuta vastus. 5p / _____

Kes on nii öelnud? „Sõdurid! Nelikümmend sajandit vaatavad meie peale!” Napoleon Bonaparte⁴⁶
Milline maailmaimedest asus ainsana katusega ruumis? Zeusi kuju⁴⁷
Kuidas kaitsti Zeusi kuju niiskuse eest? Määriti oliiviõliga⁴⁸
Millist meile tuttavat lille aretati juba Semiramise aedades? Tulpi⁴⁹
Kelle rahalisel toetusel rajati Artemise tempel? Lüüdia kuningas Kroisose rahalisel toetusel rajatud⁵⁰

14. CHEOPSI PÜRAMIIDI RISTLÕIGE. Mis ruumid on tähistatud järgmiste numbritega? 3p / _____

2	Vale sissepääs
7	Kuninganna hauakamber
10	Cheopsi hauakamber ⁵¹

⁴⁴ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 12-13

⁴⁵ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 22

⁴⁶ Kinggi J, 7 maailmaimet, Olion 1996, lk 20

⁴⁷ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 26

⁴⁸ Neihardt A, Šišova I, Vanaaja seitse maailmaimet, Valgus 1969, lk 62

⁴⁹ Kinggi J, 7 maailmaimet, Olion 1996, lk 62

⁵⁰ Reichardt H, Seitse maailmaimet, Koolibri 2007, lk 30

⁵¹ Kinggi J, 7 maailmaimet, Olion 1996, lk 31